

**VOORONTWERP VAN DECREET HOUDENDE WIJZIGING VAN HET
ENERGIEDECREET VAN 8 MEI 2009 EN HET DECREET VAN 19 APRIL 2024
OVER DE OPERATIONALISERING VAN EEN VLAAMSE NUTSREGULATOR,
WAT BETREFT ENERGIE-EFFICIËNTIE**

Samenvatting

Met dit voorontwerp van decreet wordt de nieuwe Richtlijn Energie-Efficiëntie (Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van Verordening (EU) 2023/955) gedeeltelijk omgezet in Vlaamse wetgeving.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

BELEIDSDOMEIN: Omgeving

BELEIDSVELD: Energie

i) Europese context: de nieuwe Richtlijn Energie-Efficiëntie

Historiek

In het kader van de Europese energiebevoegdheden (artikel 194 VWEU) traden het Europees Parlement en de Raad van Ministers van de Europese Unie al verschillende keren wetgevend op om het energieverbruik binnen de Unie terug te dringen door middel van energie-efficiëntiemaatregelen. Met Richtlijn 2012/27/EU¹ werden in 2012 bijvoorbeeld verschillende verplichtingen ingevoerd voor Lidstaten om de energie-efficiëntie op hun grondgebied te bevorderen. Zo moesten Lidstaten bijvoorbeeld de energie-efficiëntie van hun publieke sector bevorderen door publieke gebouwen te renoveren (of alternatieve maatregelen te nemen), werd een energiebesparingsverplichting ingevoerd voor Lidstaten, werd een regime voor energie-audits ingevoerd en werden verschillende verplichtingen rond meting en factureringsinformatie ingevoerd. Het doel was het energieverbruik in de Unie terug te dringen tot maximaal 1474 Mtoe primair energiegebruik of 1078 Mtoe finaal energiegebruik in 2020. Dit kwam overeen met een Uniewijde vermindering in energiegebruik van 20% ten opzichte van referentiejaar 2007.

¹ Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 betreffende energie-efficiëntie, tot wijziging van Richtlijnen 2009/125/EG en 2010/30/EU en houdende intrekking van de Richtlijnen 2004/8/EG en 2006/32/EG, *Pb.L.* 14 november 2012.

Met Richtlijn (EU) 2018/2002² werd dit Europese kader in 2018 verder uitgebreid en versterkt. De Uniewijde doelstelling werd opgetrokken naar 32,5% vermindering in energieverbruik in 2030. Daartoe werd onder andere de energiebesparingsverplichting uitgebreid en aangescherpt voor de periode na 2020 en werden meting- en factureringsverplichtingen uitgebreid naar verwarming en koeling.

Op 14 juli 2021 publiceerde de Europese Commissie het Fit for 55-pakket dat uitvoering moest geven aan de Europese Green Deal. Een van de voorstellen in dat wetgevende pakket was daarbij de wijziging van de Richtlijn Energie-efficiëntie (EED).³ Daarbij stelde de Commissie onder andere voor om de Uniewijde doelstelling op te trekken naar een vermindering in energiegebruik van 9% in 2030 ten opzichte van baseline REF2020, met een systeem van indicatieve nationale bijdragen. Ook de energiebesparingsverplichting voor Lidstaten en de specifieke regels rond energie-efficiëntie bij overheden werden gevoelig aangescherpt.

Na de inval van Rusland in Oekraïne publiceerde de Europese Commissie het zgn. REPowerEU-pakket. Naast een noodverordening om het gebruik van aardgas in de Unie te beperken (en later verschillende noodverordeningen om aardgas- en elektriciteitsprijzen te proberen bedwingen) publiceerde de Commissie ook een wetgevend voorstel tot wijziging van de Richtlijn Energie-Efficiëntie, de Richtlijn Hernieuwbare Energie (REDIII) en de Richtlijn Energieprestaties Gebouwen (EPBD). Wat betreft energie-efficiëntie stelde de Commissie daarbij voor om de energiebesparingsdoelstelling op te trekken van 9% tegen 2030 naar 13%.⁴ Deze voorstellen werden geïncorporeerd in de lopende Fit for 55-onderhandelingen.

Op 10 maart 2023 bereikten onderhandelaars van de Raad van Ministers en het Europees Parlement een politiek akkoord over het voorstel. De Uniewijde reductiedoelstelling werd vastgesteld op 11,7% tegen 2030 en de energiebesparingsverplichting voor Lidstaten werd vastgesteld op gemiddeld 1,49% per jaar tijdens de periode 2024 – 2030. De Richtlijn werd gepubliceerd in het Europees Publicatieblad op 20 september 2023.⁵

Korte inhoud van nieuwe elementen Richtlijn (EU) 2024/1791

- De Richtlijn introduceert vooreerst het transversale **energie-efficiëntie eerst-principe** (artikel 3 EED). Lidstaten moeten daarbij onder andere garanderen dat bij planning, beleid en grote investeringsbeslissingen in zowel de energiesector als andere sectoren rekening wordt gehouden met het energie-efficiëntie eerst-principe. Voor de uitvoering van deze bepaling nam de Commissie op 29 juli 2024 Aanbeveling (2024/2143) aan.
- Daarnaast voert de Richtlijn een **Uniewijde reductiedoelstelling van 11,7% tegen 2030** in (artikel 4). Deze Uniewijde reductiedoelstelling is bindend op Europees niveau voor wat betreft het finale energiegebruik (maar is niet bindend voor de doelstelling voor primair energiegebruik). Lidstaten moeten daarbij, in het kader van hun Nationaal Energie- en

² Richtlijn (EU) 2018/2002 van het Europees parlement en de Raad van 11 december 2018 houdende wijziging van Richtlijn 2012/27/EU betreffende energie-efficiëntie, *Pb.L.* 21 december 2018.

³ EUROPESE COMMISSIE, Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende energie-efficiëntie (herschikking), COM(2021) 558 final.

⁴ EUROPESE COMMISSIE, Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, Richtlijn 2010/31/EU betreffende de energieprestatie van gebouwen en Richtlijn 2012/27/EU betreffende energie-efficiëntie, COM(2022) 222 final.

⁵ Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van Verordening (EU) 2023/955 (herschikking), *Pb.L.* 20 september 2023.

Klimaatplan, indicatieve nationale bijdragen bepalen die bijdragen aan deze Europese doelstellingen. De Richtlijn bevat daarbij verschillende voorwaarden waaraan deze indicatieve bijdragen moeten voldoen.

- De Richtlijn voert verschillende **verplichtingen in voor de publieke sector** (artikelen 5 tot en met 7). Vooreerst wordt een energiebesparingsdoelstelling ingevoerd voor de publieke sector, die jaarlijks gemiddeld 1,9% finale energie moet besparen. Daarnaast moeten ze jaarlijks 3% van hun totale vloeroppervlakte renoveren tot bijna-energieneutrale of emissievrije gebouwen. Tot slot voert de Richtlijn ook regels in voor energie-efficiëntie in overheidsopdrachten en bij de aankoop en huur van gebouwen door aanbestedende overheden.
- De **energiebesparingsdoelstelling voor Lidstaten** wordt gevoelig aangescherpt (artikelen 8 tot en met 10). Er wordt voorzien in een glijpad voor geleidelijke verstrenging doorheen de periode 2024 – 2030; gemiddeld gezien moet daarbij jaarlijks 1,49% energie bespaard worden.
- Het **regime voor energie-audits** wordt grondig aangepast en **energiemanagementsystemen** worden, in bepaalde gevallen, verplicht (artikel 11).
- Er wordt een **monitoringsverplichting ingevoerd voor datacentra** (artikel 12). Datacentra die een bepaalde grens van energievraag overstijgen moeten daarbij bepaalde informatie rapporteren aan de Lidstaten.
- De Richtlijn voert nieuwe **contractuele rechten voor verwarming, koeling en huishoudelijk warm water** in (artikel 21).
- Lidstaten worden verplicht om op verschillende manieren te voorzien in **voorlichtingsmaatregelen en bewustmakingsmaatregelen** (artikel 22).
- Ook moeten Lidstaten maatregelen nemen om **mensen in energie-armoede te beschermen** (artikel 24). De Richtlijn bevat daarbij een aantal maatregelen die de Lidstaten kunnen nemen om energie-armoede te remediëren en bevat een verplichting om een experten-netwerk energie-armoede op te richten (of een bestaand netwerk aan te wijzen) met betrekking tot het bestrijden van energie-armoede.
- Naast het opmaken van een warmtekaart moeten Lidstaten er voor zorgen dat lokale besturen met minstens 45.000 inwoners **een lokaal warmteplan** opmaken (artikel 25).
- Verder voert de Richtlijn voorwaarden in waaraan **warmtenetten moeten voldoen om als efficiënt te worden beschouwd** (artikel 26).
- De Richtlijn voorziet dat ook **regulatoren en beheerders van het transmissienet, het vervoersnetwerk en het distributienet** rekening moeten houden met energie-efficiëntie (artikel 27).
- Tot slot voorziet de Richtlijn in een verplichting voor Lidstaten om tegen 31 december 2024 na te gaan of er **voldoende niveau van expertise inzake energie-efficiëntie beschikbaar is op de markt** (artikel 28).

ii) Vlaamse beleidscontext

Vlaams Regeerakkoord 2024 – 2029

“De Vlaamse overheid zal voorloper zijn als het gaat om energie-efficiëntie en klimaatneutraliteit van haar gebouwen en transportmiddelen. Voor gebouwen doet de Vlaamse overheid onder meer een beroep op het Vlaams Energiebedrijf en Het Facilitair Bedrijf. In uitvoering van de richtlijn ‘energie-efficiëntie’ (EED) zal de Vlaamse overheid de energie-efficiëntie van haar eigen overheidsgebouwen verder verbeteren.” (pg. 50)

"Het regelgevende kader rond energie-efficiëntie wordt, waar nodig, afgestemd op de richtlijn 'energie-efficiëntie', zonder het bestaande kader af te zwakken." (pg. 51, in context van het wetgevende kader voor ondernemingen)

"We onderstrepen het belang van de lokale besturen om klimaatmaatregelen (mitigatie en adaptatie) op het terrein te realiseren en van onderuit draagvlak ervoor te creëren. We ondersteunen daarom de lokale besturen om te prioriteren, enerzijds in functie van de Vlaamse beleidsdoelstellingen, anderzijds om hen in staat te stellen om hun eigen klimaatengagements waar te maken. We vormen het Lokaal Energie- en Klimaatpact om tot een structureel dialoogplatform dat alle klimaatgerelateerd Vlaams beleid van alle beleidsdomeinen richting lokale besturen helder kanaliseert, knelpunten wegwerkt en zorgt voor eenduidige, resultaatgerichte steunmaatregelen zonder administratieve ballast. We creëren daarbij ook een kader voor steden en gemeenten om lokale verwarmings- en koelingsplannen op te maken die aangeven waar er warmte- en koudenetten kunnen komen (zoneringsplan) en hoe, wanneer en door wie die zullen worden aangelegd (uitvoeringsplan). Net zoals een gemeente een rioolbeheerder kan aanstellen, kan dat ook gebeuren voor een warmtenetbeheerder. Het ontwikkelrecht van die warmtenetbeheerder komt te vervallen als die binnen een vooraf bepaalde periode niet aan ontwikkeling toe komt." (pg. 55)

Beleidsnota energie en klimaat 2024 – 2029

"Intussen stelt de nieuwe Energie-efficiëntierichtlijn (EED) in artikel 5 een minimale jaarlijkse energiebesparing van 1,9% voorop voor de overheidsinstanties. Aanvullend legt artikel 6 van dezelfde Richtlijn op dat jaarlijks minstens 3% van de bruikbare vloeroppervlakte van de gebouwen in eigendom van overheidsinstanties wordt gerenoveerd tot minstens BEN-niveau. Bij de omzetting van deze artikels in Vlaamse regelgeving zal erover worden gewaakt dat het huidige ambitieniveau uit het Intern Klimaatplan Vlaamse overheid als uitgangspunt geldt en ook wordt aangehouden voor overheidsinstanties die niet tot de Vlaamse overheid of lokale besturen behoren." (p. 48)

"De resultaten van het Actieplan Energie Efficiëntie 2021-2025 worden voor de centrale Vlaamse overheid door het VEB tegen het licht gehouden en op basis van de verworven inzichten worden de modaliteiten voor het Actieplan Energie Efficiëntie 2026-2030 vastgelegd." (p. 48)

"Om de energiebesparingen in de industriële sector te optimaliseren, wordt de implementatie van een energiebeheersysteem, conform de Energie-efficiëntierichtlijn verplicht bij ondernemingen met een jaarlijks finaal energiegebruik van minstens 85 TJ (23,61 GWh). Vervolgens zijn ondernemingen met een jaarlijks finaal energieverbruik van minstens 10 TJ (2,78 GWh) verplicht een energieaudit uit te voeren. Dit resulteert in een verbreding van de doelgroep die verplicht zijn een energieaudit uit te voeren, aangezien de huidige ondergrens 50 TJ (13,89 GWh) bedraagt. Verder betekent dit ook dat de verplichting tot het opstellen van een energiebalans zal vervangen worden door een verplichting tot opstellen van een energieaudit. Een energiebalans moet in het huidige beleid immers opgesteld te worden door een kmo met een jaarlijks finaal energieverbruik tussen 20 TJ (5,56 GWh) en 50 TJ (13,89 GWh)." (p. 56)

"Ik zet de bepalingen inzake warmtenetten uit de Europese regelgeving (Hernieuwbare Energie Richtlijn en Energie Efficiëntie Richtlijn) om in Vlaamse regelgeving. Ik creëer daarbij een kader voor steden en gemeenten om lokale verwarmings- en koelingsplannen op te maken die aangeven waar er warmte- en koudenetten kunnen komen (zoneringsplan) en hoe, wanneer en door wie die zullen worden aangelegd (uitvoeringsplan). Net zoals een gemeente een rioolbeheerder kan aanstellen voor de aanleg en het beheer van de conform de zonerings- en uitvoeringsplannen aan te leggen rioleringen, kan zij ook een

warmtenetbeheerder aanduiden. Het ontwikkelrecht van die warmtenetbeheerder komt te vervallen als die binnen een vooraf bepaalde periode niet aan ontwikkeling toe komt. Ik onderzoek of in straten of wijken waar warmtenetten worden aangelegd, ook de aardgasnetten kunnen worden verwijderd.” (p. 59)

iii) Korte inhoud van het voorontwerp

I. Energie-efficiëntie eerst-principe (artikel 3 EED)

De Richtlijn vertrekt vanuit de fundamentele premisse dat strategische investeringen in energie-efficiëntie de energievraag op kosteneffectieve wijze kan verminderen.

Het energie-efficiëntie eerst-principe, zoals bepaald in artikel 3 van de EED, heeft een bijzonder ruim toepassingsgebied, zowel personeel (private en publieke actoren) als materieel (planning, beleid en grote investeringsbeslissingen in de energie- en niet-energiesector). Tegelijkertijd is de Richtlijn weinig concreet over hoe het principe moet worden toegepast. De Commissie publiceerde in juli 2024 een aanbeveling over de interpretatie van artikel 3 van de EED.⁶ Deze aanbeveling geeft enkele high-level aanknopingspunten waar Lidstaten rekening mee moeten houden bij de toepassing van het principe, maar blijft op verschillende punten bijzonder vaag over de concrete implementatie van het EE1st-principe, bijvoorbeeld voor wat betreft de implementatie door private ondernemingen in de niet-energiesector.⁷ De Commissie lijkt voor de concrete uitwerking van het principe dan ook vooral naar de Lidstaten te kijken.

Bovendien is het vaak niet duidelijk hoe het energie-efficiëntie eerst-principe, zoals bepaald in artikel 3 van de EED, interageert met andere wetgeving en zelfs andere bepalingen van de EED. De Richtlijn verwijst daarbij zelf naar de noodzaak om het principe proportioneel toe te passen, zonder daarbij overlappende en conflicterende verplichtingen in het leven te roepen.⁸ Zo rijst de vraag wat het verschil is tussen de verplichting voor publieke actoren om rekening te houden met energie-efficiëntieoplossingen in hun planningsbeslissingen (artikel 3 EED) en de verplichting voor lokale en regionale overheden om specifieke energie-efficiëntiemaatregelen te integreren in hun langetermijn planningsbeslissingen (artikel 5.6 EED). Beheerders van het distributienet en het plaatselijk vervoernet worden via artikel 27 EED duidelijke en specifieke verplichtingen opgelegd met betrekking tot energie-efficiëntie; het is onduidelijk in hoeverre artikel 3 additionele verplichtingen zou opleggen aan deze beheerders. Tot slot zijn er gevallen denkbaar waarin bv. distributienetbeheerders het energie-efficiëntie eerst-principe verschillende keren zouden moeten toepassen voor dezelfde

⁶ Aanbeveling (EU) 2024/2143 van de Commissie van 29 juli 2024 bevattende richtsnoeren voor de uitleg van artikel 3 van Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad betreffende het energie-efficiëntie-eerstbeginsel, *Pb.L.* 9 augustus 2024.

⁷ Hoofdstuk 4.7 van de aanbeveling gaat kort in op de implementatie van het principe door particulieren. De aanbeveling stelt vast dat er best geen verplichte beoordelingen worden vastgelegd, maar dat er moet gewerkt worden met ‘specifieke beleidsstimulansen’. Daarbij verwijst de aanbeveling naar het EU ETS en ETS2 en dynamische contracten. Tot slot verwijst de aanbeveling naar het NEKP of andere nationale plannen die ‘informatie kunnen verschaffen’ over beleidskaders en marktomstandigheden.

⁸ Considerans 21: “*The energy efficiency first principle should always be applied in a proportional way and the requirements laid down in this Directive should not entail overlapping or conflicting obligations on Member States, where the application of the principle is ensured directly by other legislation. This might be the case for the projects of common interest included in the Union list pursuant to Article 3 of Regulation (EU) 2022/869 of the European Parliament and of the Council, which introduces the requirements to consider the energy efficiency first principle in the development and assessment for those projects.*”

beslissing op basis van een ander artikel van de EED⁹, wat niet strookt met de hierboven aangehaalde proportionele toepassing van het principe.

Met voorliggend ontwerpdecreet wordt dan ook een algemene rechtsgrond ingevoerd voor de Vlaamse Regering om de verplichting op te leggen om energie-efficiëntieoplossingen te beoordelen in het kader van belangrijke investeringsbeslissingen (artikel 35). De Vlaamse Regering wordt ook gemachtigd om uitzonderingen op de verplichting vast te stellen, en wordt bovendien gemachtigd om te bepalen welke maatregelen gelijk worden gesteld met het uitvoeren van de beoordeling. Daarnaast wordt een rechtsgrond gecreëerd voor de Vlaamse Regering om verplichtingen op te leggen aan de Vlaamse overheid, de provincies en gemeenten met betrekking tot de toepassing van het EE1st-principe (artikel 36). Daarbij zal, in het licht van de verplichting tot proportionele toepassing (zoals die voortvloeit uit de EED) en de principiële afspraak in het Regeerakkoord om niet verder te gaan dan de Europese wetgeving voorschrijft (de zgn. gold plating), een evenwichtige en eenvoudige toepassing van de verplichting worden gegarandeerd.

II. Verplichtingen publieke sector (artikel 5 – 7 EED)

De nieuwe EED bevat daarnaast ook nieuwe verplichtingen voor de publieke sector, en scherpt bovendien de bestaande renovatieverplichting verder aan. Zo moet de publieke sector jaarlijks 1,9% energie besparen en moet jaarlijks minstens 3% van de vloeroppervlakte gerenoveerd worden naar BEN-niveau of naar het niveau van een emissievrij gebouw. Deze bepalingen werden vorige legislatuur reeds grotendeels omgezet op decretaal niveau. Met voorliggend voorontwerp wordt daarnaast bijkomende decretale grondslagen ingevoerd voor een volledige omzetting (artikel 29).

Daarnaast bevat de nieuwe EED ook een verplichting voor aanbestedende overheden om, bij de aankoop en de huur van nieuwe gebouwen, gebouwen met goede energieprestaties te kopen of te huren. In uitvoering van die verplichting wordt een rechtsgrond ingevoerd voor de Vlaamse Regering om verdere maatregelen te nemen (artikel 31).

III. Energieaudits en energiemanagementsystemen (artikel 11 EED)

De nieuwe Richtlijn voert ook verschillende ingrijpende wijzigingen door aan het regime rond energie-audits. In de vorige Richtlijn werd een economisch criterium gehanteerd om te bepalen welke ondernemingen een energie-audit moesten uitvoeren. De nieuwe EED vervangt dit criterium door een energetisch criterium, nl. gemiddeld verbruik per jaar (alle energiedragers). Ook voert de nieuwe EED een nieuwe verplichting in voor grote verbruikers (>85 TJ per jaar) om een energiemanagementsysteem te implementeren. Het voorliggende ontwerp van decreet voorziet dan ook in enkele decretale wijzigingen in het licht van de nieuwe Europese eisen (artikel 25).

IV. Data-centra (artikel 12 EED)

Via het decreet van 19 april 2024¹⁰ werd in het Vlaamse Gewest artikel 12 van richtlijn (EU) 2023/1791 reeds omgezet. Artikel 12 voorziet immers in een door de

⁹ Zo moeten beheerders het principe onder andere toepassen bij het opmaken van de netwerkplanning en bij het nemen van investeringsbeslissingen. Theoretisch gezien zou het principe dan moeten worden toegepast bij de opmaak van het investeringsplan (waar de VNR toezicht houdt op de implementatie ervan), maar ook bij het aankopen van de apparatuur in kwestie via overheidsopdracht (nu artikel 7 EED de toepassing van het principe verplicht stelt bij overheidsopdrachten boven de drempelwaarden).

¹⁰ Decreet van 19 april 2024 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat betreft het uniek loket voor de aanvraag, behandeling, verwerking en uitbetaling van gebouwpremies of premies voor energieopwekkingsinstallaties en tot instelling van een rapportageverplichting voor datacentra, BS 17 mei 2024.

lidstaten om te zetten Europese rapporteringsverplichting voor de datacentra als bedoeld in bijlage A, punt 2.6.3.1.16, van verordening (EG) nr. 1099/2008. Ondertussen heeft de Europese Commissie evenwel in uitvoering van artikel 33, lid 3 van de voormelde richtlijn een uitgebreide gedelegeerde verordening¹¹ aangenomen, waarbij ze meer detaillistisch bijkomende gegevens opvraagt dan voorzien was in de initiële omzetting van 2024. Met voorliggend voorontwerp van decreet worden dan ook de nodige wijzigingen doorgevoerd om het decretale kader in lijn te brengen met de gedelegeerde verordening (Artikel 28). Voor een gedetailleerde bespreking van de omzetting wordt verwezen naar de artikelsgewijze bespreking van deze artikelen.

V. Contractuele rechten warmte, koeling en huishoudelijk warm water (artikel 21 EED)

De nieuwe EED voert een nieuw artikel 21 in. Artikel 21 bepaalt de contractuele basisrechten waar afnemers en eindgebruikers van verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik recht op hebben. Voor de afnemers en eindgebruikers van verwarming en koeling zijn het de warmte- en koudeleveranciers die aan de verplichtingen moeten voldoen. De warmte- en koudeleveranciers voorzien echter niet in de levering van warm water voor huishoudelijk gebruik. De verdeling van warm water voor huishoudelijk gebruik gebeurt in de praktijk binnen één gebouw. Omwille van hygiënische redenen (legionella) wordt immers de afstand tussen de opwekkingsbron en het afnamepunt best zo klein mogelijk gehouden. De bereiding van warm water voor huishoudelijk gebruik zal in de praktijk in een centrale bron binnen één gebouw gebeuren. Vanuit deze centrale bron zal het warm water voor huishoudelijk gebruik verdeeld worden naar de verschillende eindgebruikers binnen het gebouw. De leverancier van warm water voor huishoudelijk gebruik zal in de praktijk vaak de vereniging van mede-eigenaars (hierna: VME), de syndicus of de sociale huisvestingsmaatschappij zijn die vanuit een centrale bron warm water voor huishoudelijk gebruik levert aan de eindgebruikers binnen één gebouw.

In het Energiedecreet van 8 mei 2009 wordt reeds het begrip "tussenpersoon bij de levering van thermische energie" gedefinieerd. Dit begrip werd ingevoerd door het decreet van 23 december 2022 tot wijziging van de wet van 28 december 1964 betreffende de bestrijding van de luchtverontreiniging, het Energiedecreet van 8 mei 2009, het decreet van 13 juli 2012 houdende bepalingen tot begeleiding van de tweede aanpassing van de begroting 2012 en het decreet van 17 december 2021 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat betreft toewijzingen aan het Energiefonds, wijzigingen betreffende flexibiliteit en energiedelen, de uitbouw van het energiedataplatform en de herziening van de administratieve geldboetes aangaande installatie-eisen. In de Memorie van Toelichting bij bovenstaande decreet van 23 december 2022 wordt voor de invoering van de rol van tussenpersoon bij de levering van thermische energie de volgende samenvatting gegeven:

"In dit ontwerp van decreet wordt het Energiedecreet aangepast aan de vaak voorkomende situatie dat een warmte- of koudeleverancier een contract heeft met een vereniging van mede-eigenaars (VME) of een sociale huisvestingsmaatschappij (SHM), die dan op hun beurt individuele contracten hebben met de eindgebruikers aan wie zij de warmte of koeling doorverkopen."

De "tussenpersoon bij de levering van thermische energie" en de "leverancier van warm water voor huishoudelijk gebruik" zullen in de praktijk dus dezelfde entiteiten zijn.

¹¹ Gedelegeerde verordening (EU) 2024/1364 van de Commissie van 14 maart 2024 betreffende de eerste fase van de vaststelling van een gemeenschappelijke beoordelingsregeling van de Unie voor datacentra, PB.L. 17 mei 2024.

De VME of sociale huisvestingsmaatschappij doet centraal een omzetting van energie en levert dan de omgezette energie aan de eindgebruikers. Hierbij denken we aan:

- i) Omzetting van een energiedrager (elektriciteit, aardgas, stookolie,...) naar een andere energiedrager (warm water of warm water voor huishoudelijk gebruik);
- ii) Omzetting van thermische energie vanuit een warmte- of koudenet via een warmtewisselaar naar thermische energie van een andere kwaliteit (temperatuur) of opwekking van warm water voor huishoudelijk gebruik.

Het afnamepunt voor thermische energie op een warmte- of koudenet, waarbij de thermische energie wordt afgenomen om door te leveren naar eindgebruikers van thermische energie, is te beschouwen als een centrale bron. De afgenomen thermische energie kan zowel omgevormd worden naar thermische energie (van een andere kwaliteit) of warm water voor huishoudelijk gebruik. De warmtewisselaar is dus te beschouwen als installatie, bron of overdracht van thermische energie of warm water voor huishoudelijk gebruik. De rol van de "tussenpersoon bij de levering van thermische energie" (VME, SHM of syndicus) valt daarbij samen met de rol van de beheerder van een centrale bron (nl. de beheerder van de warmtewisselaar).

Om deze redenen wordt er voorgesteld om definities in te voeren voor "centrale bron" en voor "beheerder van de centrale bron" en de term "tussenpersoon bij de levering van thermische energie" te schrappen. De "beheerder van de centrale bron" treedt dan op als leverancier van warm water voor huishoudelijk gebruik en staat ook in voor het beheer van de energie omzettingen en alle noodzakelijke leidingen naar de eindgebruikers. De begrippen "centrale bron" en "beheerder van een centrale bron" worden al toegepast in het Energiedecreet van 8 mei 2009 maar zijn nog niet expliciet gedefinieerd.

Door het expliciet definiëren van deze begrippen wordt onduidelijkheid in het Energiedecreet van 8 mei 2009 weggenomen. De definitie van een "beheerder van een centrale bron" sluit beter aan bij de situatie in de praktijk. Het zal de beheerder van een centrale bron zijn die zal moeten voldoen aan de verplichting om de contractuele basisrechten van de eindgebruikers van warm water voor huishoudelijk gebruik te garanderen.

Bijkomend worden nog enkele andere onduidelijkheden in het Energiedecreet van 8 mei 2009 weggenomen.

VI. Maatregelen warmte en lokale warmteplannen (Artikel 25 EED)

Artikel 25, lid 6 van de richtlijn (EU) 2023/1791 schrijft voor dat gemeenten met meer dan 45.000 inwoners verplicht een lokaal verwarmings- en koelingsplan moeten opstellen. Voorgesteld wordt om in het Energiedecreet van 8 mei 2009 in Titel IV een hoofdstuk IV te voegen ter omzetting van de verplichtingen uit artikel 25, lid 6 van richtlijn (EU) 2023/1791.

De richtlijn bepaalt dat belanghebbenden bij de opmaak ervan moeten worden betrokken en dat het plan breed moet worden geconsulteerd. Ook moet het plan, waarvan de aandachtspunten al door de Europese regelgever in het voormelde lid 6 werden vastgelegd, beoordeeld worden door een "bevoegde instantie". Er wordt voorgesteld de taak van bevoegde instantie aan het VEKA toe te wijzen. Gemeenten moeten een ontwerp-lokaal verwarmings- en koelingsplan ter beoordeling aan het VEKA voorleggen.

Zoals bepaald in het regeerakkoord, zullen die verwarmings- en koelingsplannen aangeven waar er warmte- en koudenetten kunnen komen (zoneringsplan) en hoe,

wanneer en door wie die zullen worden aangelegd (uitvoeringsplan). De opmaak en uitvoering van die plannen hoeft door de betrokken gemeenten niet noodzakelijk individueel te gebeuren. Dergelijke plannen moeten uiteraard ook worden uitgevoerd. Dit hoeft door de betrokken gemeenten niet noodzakelijk individueel te gebeuren. De lokale verwarmings- en koelingsplannen kunnen conform de richtlijn immers ook door een groep naburige gemeenten gezamenlijk worden opgemaakt en uitgevoerd, mits de geografische en bestuurlijke context en de verwarmings- en koelingsinfrastructuur daartoe geschikt zijn. De Vlaamse Regering kan nadere regels vastleggen met betrekking tot het bepalen van die geschiktheid.

Momenteel vallen er 19 Vlaamse gemeenten met meer dan 45.000 inwoners onder deze nieuwe verplichting. Voor acht van deze gemeenten werd er een lokaal warmteplan toegevoegd aan de Inspiratiekaart Warmtezoning. De opgestelde plannen zijn echter inhoudelijk sterk verschillend en voldoen niet aan de eisen die richtlijn (EU) 2023/1791 oplegt. De gemeenten zullen een lokaal verwarmings- en koelingsplan moeten opmaken dat voldoet aan de eisen die de richtlijn oplegt.

Conform artikel 32 van richtlijn (EU) 2023/1791 zijn lidstaten verplicht sancties te bepalen voor inbreuken op krachtens de richtlijn vastgestelde nationale bepalingen. De aldus vastgestelde sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn. Daarom wordt voorgesteld om een sanctiebepaling toe te voegen in het Energiedecreet van 8 mei 2009, voor niet-naleving van de verplichtingen met betrekking tot het opstellen van lokale verwarmings- en koelingsplannen. Het VEKA kan gemeenten die niet aan de verplichtingen voldoen, een administratieve geldboete opleggen die niet lager is dan 1.000 euro, en niet hoger dan 200.000 euro. Het VEKA kan ook een nieuwe termijn vastleggen waarin de verplichtingen moeten worden nageleefd. Als de gemeente in gebreke blijft bij het verstrijken van die termijn, kan een administratieve geldboete in de vorm van een dwangsom worden opgelegd, die 100 euro bedraagt per kalenderdag per 10.000 inwoners van de gemeente dat de termijn wordt overschreden.

Met voorliggend decreet wordt artikel 25 EED, voor wat betreft de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest, omgezet op decretaal niveau. Daarvoor worden wijzigingen doorgevoerd aan het Energiedecreet (artikel 22 - 24). Voor een gedetailleerde bespreking van de omzetting wordt verwezen naar de artikelsgewijze bespreking van deze artikelen.

VII. Efficiënte stadswarmte en -koeling (Artikel 26 EED)

Artikel 26 van richtlijn (EU) 2023/1791 legt de lidstaten eisen op met betrekking tot efficiënte stadsverwarmings- en koelingssystemen. Het artikel bepaalt verder onder meer dat lidstaten maatregelen moeten nemen om de energie-efficiëntie te verhogen, hernieuwbare energiebronnen en restwarmte en -koude in stadsverwarming en -koeling te integreren, en een kosteneffectieve omschakeling naar efficiënte systemen te bevorderen. Daarnaast bevat het artikel voorschriften over de geleidelijke uitfasering van inefficiënte systemen en de waarborging van transparantie en non-discriminatoire toegang tot de netten.

In het voorliggend decreet wordt uitvoering gegeven aan de eisen die aan nieuwe en ingrijpende te renoveren stadsverwarmings- en koelingssystemen moeten worden opgelegd (artikel 32 - 33). Er wordt ook een sanctiebevoegdheid aan het VEKA gegeven voor de gevallen waarin de eisen niet worden gehaald.

VIII. Verplichtingen netbeheerders en VNR (Artikel 27 EED)

De nieuwe EED bevat ook verschillende nieuwe verplichtingen met betrekking tot energie-efficiëntie voor netbeheerders en regulatoren van de elektriciteit- en gasmarkt. Zo moeten netbeheerders onder andere rekening houden met het transversale energie-efficiëntie eerst-principe bij het uitwerken van hun

investeringsplannen en bij het nemen van investeringen, en moeten netbeheerders de verliezen op hun netten monitoren en kwantificeren met het oog op het wegwerken van die verliezen. Daarnaast moeten ook regulatoren meer rekening houden met energie-efficiëntie bij de uitvoering van hun taken. Zo moeten ze, bij de goedkeuring van transmissie- en distributienettarieven, rekening houden met het energie-efficiëntie eerst-principe en moeten ze een specifiek deel van het jaarverslag daaraan wijden.

Met voorliggend voorontwerp van decreet wordt artikel 27 EED, voor wat betreft de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest, volledig omgezet. Daarvoor worden wijzigingen doorgevoerd aan het Energiedecreet en het Decreet betreffende de Operationalisering van de VNR. Voor een gedetailleerde bespreking van de omzetting wordt verwezen naar de artikelsgewijze bespreking van deze artikelen.

IX. Conversiefactoren (Artikel 31 EED)

De vorige EED bevatte al regels rond conversiefactoren. Zo werden conversiefactoren voor verschillende energiebronnen bepaald en een standaardwaarde voor de primaire energiefactor elektriciteit (1,9) in bijlage IV van de vorige Richtlijn. Deze regels werden reeds omgezet in Vlaamse regelgeving bij vorige omzettingen. De nieuwe Richtlijn behoudt de mogelijkheid voor Lidstaten om af te wijken van de standaardwaarde van 1,9, maar preciseert nu op welke manier dit dient te gebeuren. Met voorliggend voorontwerp van decreet wordt een uitdrukkelijke rechtsgrond gecreëerd voor de Vlaamse Regering om een uniforme primaire energiefactor te bepalen over verschillende beleidsinstrumenten heen (artikel 37 - 38).

C. Totstandkomingsprocedure

- i) Advies Minaraad**
- ii) Advies SERV**
- iii) Advies VNR**
- iv) Advies Raad van State**

D. Bevoegdheid van het Vlaamse Gewest

Voorliggend voorontwerp van decreet handelt over gewestbevoegdheden.

Artikel 6, §1, VII BWHI stelt het volgende:

"VII. Wat het energiebeleid betreft:

De gewestelijke aspecten van de energie, en in ieder geval:

- a) De distributie en het plaatselijk vervoer van elektriciteit door middel van netten waarvan de nominale spanning lager is dan of gelijk aan 70.000 volt, met inbegrip van de distributienettarieven voor elektriciteit, met uitzondering van de tarieven van de netten die een transmissiefunctie hebben en die uitgebaat worden door dezelfde beheerder als het transmissienet;*
- b) De openbare gasdistributie, met inbegrip van de nettarieven voor de openbare distributie van gas, met uitzondering van de tarieven van de netwerken die ook een aardgasvervoersfunctie hebben en die worden uitgebaat door dezelfde beheerder als het aardgasvervoersnet;*
- c) De aanwending van mijn gas en van gas afkomstig van hoogovens;*

- d) De netten van warmtevoorziening op afstand;
- e) De valorisatie van steenbergeng;f) De nieuwe energiebronnen met uitzondering van deze die verband houden met de kernenergie;
- g) De terugwinning van energie door de nijverheid en andere gebruikers;
- h) Het rationeel energieverbruik.

De federale overheid is echter bevoegd voor de aangelegenheden die wegens hun technische en economische ondeelbaarheid een gelijke behandeling op nationaal vlak behoeven, te weten:

- a) De studies over de perspectieven van energiebevoorrading;
- b) De kernbrandstofcyclus;
- c) De grote infrastructuur voor de stockering; het vervoer en de produktie van energie;
- d) de tarieven, met inbegrip van het prijsbeleid, onverminderd de gewestelijke bevoegdheid inzake de tarieven bedoeld in het eerste lid, a) en b)."

Hieronder gaan we dieper in op de relevante bevoegdheidsgrond voor de verschillende artikelen van dit voorontwerp van decreet.

I. Energie-efficiëntie eerst-principe

De implementatie van het energie-efficiëntie eerst-principe situeert zich binnen artikel 6, §1, VII, eerste lid, h) BWHI, nl. het rationeel energieverbruik. De verplichting om bij planning, beleid en grote investeringsbeslissingen voldoende rekening te houden met de opportuniteiten van energie-efficiëntieoplossingen valt immers duidelijk te situeren binnen het beleid voor het bevorderen van het rationeel energieverbruik.

II. Energiebesparingsverplichting publieke sector

Op grond van artikel 6, §1, VII, eerste lid, h) BWHI kan het Vlaamse Gewest regelgevend optreden om energiebesparingsverplichtingen op te leggen in de publieke sector. Het Vlaamse Gewest kan daarbij optreden om energie-efficiëntiemaatregelen en -verplichtingen op te leggen aan burgers, maar ook aan andere overheden binnen België, zoals blijkt uit rechtspraak van het Grondwettelijk Hof.¹² Ook de Raad van State bevestigde in een recent advies nogmaals de bevoegdheid van de gewesten om verplichtingen op te leggen met betrekking tot energie-efficiëntie (en CO₂-reductieverplichtingen) aan andere overheden, voor zover die activiteiten voldoende kunnen worden gelokaliseerd op het grondgebied van het Vlaamse Gewest en voor zover dit het voor de federale overheid niet onmogelijk of overdreven moeilijk maakt om het beleid dat haar is toevertrouwd doelmatig te voeren (het zgn. autonomiebeginsel).¹³

Artikel 7.1 in samenlezing met Bijlage IV van de EED bevat daarnaast ook een verplichting voor aanbestedende overheden om gebouwen met een minimale energieprestatie (nl. de BEN-norm) te huren of te kopen. Deze verplichting gebruikt de notie aanbestedende instantie (uit de overheidsopdrachtenwetgeving) als aanknopingspunt voor de verplichting, maar verder heeft de verplichting eigenlijk geen enkele band met de (federale) wetgeving inzake overheidsopdrachten. Het feit dat de Richtlijn de notie 'aangebestedende overheid' hanteert als personeel toepassingsgebied doet daarbij geen afbreuk aan de vaststelling dat het in essentie om een verplichting inzake het rationeel gebruik van energie en de energie-efficiëntie gaat. Dit wordt overigens bevestigd door het feit dat de koop en verhuur van gebouwen uitdrukkelijk uitgesloten zijn uit het toepassingsgebied van de wetgeving overheidsopdrachten (artikel 10, lid 1, a) Richtlijn (EU) 2014/24/EU, zoals omgezet via artikel 28, §1, 1° van de Overheidsopdrachtenwet). Het gaat dus, met andere woorden, om een op zichzelf

¹² GwH 9 juli 2023, nr. 98/2013.

¹³ Adv.RvS. 75.164/VR/16.

staande verplichting die voortvloeit uit de nieuwe EED; de eenvoudige verwijzing naar de notie 'aanbestedende overheid' voor afbakening van het personeel toepassingsgebied maakt dit geen federale bevoegdheid, zeker nu de aankoop en huur van gebouwen uitdrukkelijk uitgesloten zijn van de regelgeving inzake overheidsopdrachten.

III. Energie-audits en energie-managementsystemen

De implementatie van energie-audits en energie-managementsystemen situeert zich binnen artikel 6, §1, VII, eerste lid, h) BWHI, nl. het rationeel energieverbruik. Het Vlaamse Gewest heeft in dit kader al geruime tijd een wetgevend kader voor het uitvoeren van, onder andere, energie-audits.

IV. Datacentra

Maatregelen rond de monitoring van het energieverbruik van datacenters situeert zich binnen artikel 6, §1, VII, eerste lid, h) BWHI, nl. het rationeel energieverbruik. Voor wat betreft het waterverbruik van datacenters kunnen dergelijke maatregelen ingepast worden in de leefmilieubevoegdheid van de gewesten.

V. Warmteplanning

Op grond van artikel 6, §1, VII, eerste lid, d) is het Vlaams Gewest bevoegd voor de netten voor warmte- en koudevoorziening op afstand. Het invoeren van een verplichting tot het opmaken van een lokaal warmte- en koelingsplan door lokale besturen situeert zich binnen deze bevoegdheidsgrond.

VI. Energie-efficiëntie op het distributienet

Maatregelen rond energie-efficiëntie op het distributienet en het plaatselijk vervoernet situeren zich in de eerste plaats binnen de bevoegdheid rond het rationeel energiegebruik (artikel 6, §1, VII, eerste lid, h) BWHI). Daarnaast is op grond van artikel 6, §1, VII, eerste lid, a) BWHI het Vlaams Gewest bevoegd om regelgevend op te treden met betrekking tot de distributienetten en de plaatselijke netten. Bijgevolg is het Vlaamse Gewest bevoegd om maatregelen te nemen ter bevordering van de energie-efficiëntie op het distributienet het plaatselijk vervoersnet en het transmissienet¹⁴.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 2

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 3

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 4

Dit artikel bevat de nieuwe definities die worden ingevoegd in het Energiedecreet.

Artikel 5

Artikel 27 van de nieuwe EED bevat verschillende nieuwe verplichtingen voor distributienetbeheerders en beheerders van het plaatselijk vervoernet met betrekking tot energie-efficiëntie van het distributienet en het plaatselijk

¹⁴ Met betrekking tot het transmissienet: zie hiervoor, onder andere, GwH 21 november 2024, nr. 2024/140.

vervoernet. Zo moeten netbeheerders hun netverliezen monitoren, kwantificeren en, waar mogelijk, deze netverliezen wegwerken door het distributienet te optimaliseren. Ook bij het ontwerpen en het in exploitatie stellen van infrastructuur moeten beheerders maatregelen nemen om de energie-efficiëntie van hun netten te verbeteren. Ze moeten daarbij in het bijzonder de nodige maatregelen nemen om het distributienet en het plaatselijk vervoernet, in de mate van het mogelijke, 'slim' te maken en zo energie-efficiëntie te bevorderen.

Artikel 6

Dit artikel wijzigt het bestaande artikel 4.1.19 van het Energiedecreet met betrekking tot de investeringsplannen ter omzetting van artikel 27.2 van de EED. Zo wordt er bepaald dat bij het opstellen van hun investeringsplannen de distributienetbeheerders en de beheerder van het plaatselijk vervoernet van elektriciteit rekening dienen te houden met het energie-efficiëntie eerst-beginsel. De VNR dient na te gaan of dit EE1st-beginsel wel degelijk is toegepast bij het opstellen van het investeringsplan.

Artikel 7

Dit artikel wijzigt artikel 4.1.32 van het Energiedecreet. In punt 1° wordt in de reeds bestaande richtsnoer 19° die handelt over energie-efficiëntie voor het opstellen van een tariefmethodologie meer expliciet bepaald dat de tarieven rekening dienen te houden met het energie-efficiëntie eerst-beginsel. Daarnaast wordt deze richtsnoer ook expliciet van toepassing gemaakt voor de tarieven aardgas zoals voorzien in artikel 27.7 van de EED. Gelet op het feit dat de EED in artikel 27.7 verder ook letterlijk stelt dat de tarieven vraagresponsovername mogelijk moeten maken, wordt in punt 2° de bestaande minder dwingende bewoording hieromtrent ('niet beletten') gewijzigd overeenkomstig de Richtlijn.

Artikel 8

De netbeheerders zullen moeten rapporteren aan de VNR hoe zij voldoen aan hun (nieuwe) taken inzake energie-efficiëntie. Daarom wordt de verplichting gecreëerd voor de VNR om, in zijn technisch reglement, te bepalen op welke wijze de distributienetbeheerders en beheerders van het plaatselijk vervoernet moeten rapporteren over deze materie.

Artikel 9

Dit artikel vervangt de term "tussenpersonen bij de levering van thermische energie" door de term "beheerders van een centrale bron" in artikel 4/1.1.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Bijkomend wordt de term "toegangspunten" verder verduidelijkt. Het begrip "toegangspunt voor thermische energie" is gedefinieerd, maar dit begrip komt enkel voor bij de definities toegangshouder voor thermische energie en toegangsregister voor het warmte- of koudenet. In het artikel 4/1.1.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 wordt "toegangspunten" vermeld zonder de toevoeging "voor thermische energie". Met het begrip "toegangspunten" wordt "toegangspunten voor thermische energie" bedoeld.

Artikel 10

Dit artikel vervangt het begrip "leverancier van thermische energie" door "warmte- of koudeleverancier" in artikel 4/1.1.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Het begrip "leverancier van thermische energie" is niet gedefinieerd in het Energiedecreet van 8 mei 2009. Een leverancier is iemand die elektriciteit of aardgas verkoopt en kan per definitie geen thermische energie verkopen. Het begrip "warmte- of koudeleverancier" wordt wel gedefinieerd in artikel 1.1.3, 133°/1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009, als elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die thermische energie verkoopt via een warmte- of koudenet aan afnemers van thermische energie of aan tussenpersonen bij de levering van thermische energie.

Artikelen 11, 12, 16, 19, 39

Deze artikelen vervangen de term "tussenperso(n)en) bij de levering van thermische energie" door de term "beheerder(s) van een centrale bron" in het Energiedecreet van 8 mei 2009. De nieuwe definitie van "beheerder van een centrale bron" wordt door dit voorontwerp van decreet ingevoegd.

Artikel 13

Dit artikel vervangt de term "netgebruiker" door de term "warmte- of koudenetgebruiker" in artikel 4/1.1.11 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Artikel 4/1.1.11 bepaalt het recht op toegang van de warmte- of koudenetbeheerder tot alle installaties waarvan hij het eigendoms- of gebruiksrecht heeft en die zich bevinden in de inrichting van de netgebruiker. Het begrip "netgebruiker" is gedefinieerd in het Energiedecreet van 8 mei 2009 als een persoon die elektriciteit of aardgas afneemt of injecteert in een distributienet. In artikel 4/1.1.11 gaat het over de warmte- of koudenetgebruiker.

Artikel 14 en 15

Deze artikels breiden het geschillenbeslechtsmechanisme van de Vlaamse Nutsregulator uit zodat eindgebruikers van thermische energie ook een klacht of geschil kunnen indienen bij de Vlaamse Nutsregulator. Volgens de huidige bepalingen in het Energiedecreet van 8 mei 2009 kunnen enkel afnemers van thermische energie een geschil indienen bij de Vlaamse Nutsregulator. De eindgebruikers van thermische energie kunnen vandaag geen klacht of geschil indienen bij noch de Vlaamse Nutsregulator, noch de Vlaamse Ombudsdienst. Hierdoor zijn de rechten van deze eindgebruikers van thermische energie niet gevrijwaard en blijven de eindgebruikers van thermische energie (soms letterlijk) in de kou staan. Door het artikel 4/1.1.15 en het artikel 4/1.1.16 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 te verruimen tot beheerders van een centrale bron wordt (gedeeltelijk) voldaan aan punt 8 van artikel 22 van richtlijn (EU) 2023/1791. Hierin staat dat o.a. eindgebruikers toegang moeten hebben tot eenvoudige, eerlijke, transparante, onafhankelijke, doeltreffende en efficiënte buitengerechtelijke geschillenbeslechtsmechanismen inzake de in geschillenbeslechtsmechanisme. Door de uitbreiding kunnen de eindgebruikers van thermische energie bij de Vlaamse Nutsregulator een geschillenbeslechting vragen over de verplichtingen die aan de beheerder van een centrale bron opgelegd zijn door het Energiedecreet van 8 mei 2009.

Artikel 17

Dit artikel schrapt in titel IV/1, hoofdstuk II, afdeling II van het Energiedecreet van 8 mei 2009 de woorden "die verschillende gebouwen of verschillende verbruikers binnen één gebouw bedient". Deze woorden zijn overbodig door de invoering van de nieuwe definitie van een "centrale bron".

Artikel 19

Dit artikel neemt een aantal onduidelijkheden weg. De woorden "die verschillende gebouwen bedient of verschillende verbruikers binnen één gebouw bedient" worden geschrapt, deze zijn overbodig geworden door de invoering van de nieuwe definitie van een "centrale bron". Het woord "warmwaterverbruik" wordt vervangen door de woorden "het verbruik van warm water voor huishoudelijk gebruik".

Artikel 20

Dit artikel voegt in titel IV/1, hoofdstuk III, afdeling II de woorden "beheerders van een centrale bron" toe. Deze afdeling legt openbaredienstverplichtingen op aan de warmte- of koudeleveranciers, dit ontwerp van decreet voegt hier ook de beheerders van een centrale bron aan toe. Deze afdeling II bestaat uit artikel 4/1.3.2 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Artikel 21 van dit ontwerpdecreet voegt het begrip "beheerder van een centrale bron" toe aan artikel 4/1.3.2. Deze afdeling vormt de decretale rechtsgrond voor een verdere omzetting van artikel 21 van richtlijn (EU) 2023/1791.

Artikel 21

Dit artikel voegt een rechtsgrond in voor de gedeeltelijke omzetting van artikel 21 van richtlijn (EU) 2023/1791. Door het invoegen van de term "beheerder van een centrale bron" en de woorden "warm water voor huishoudelijk gebruik" kan de Vlaamse Regering iedere beheerder van een centrale bron openbaredienstverplichtingen opleggen voor de facturatie van het verbruik van thermische energie en warm water voor huishoudelijk gebruik, informatieverlening, de behandeling van klachten van zijn klanten en het nemen van maatregelen van sociale aard, zoals beschermingsmaatregelen bij wanbetaling en opzegging van het leveringscontract.

Artikel 22 - 24

De nieuwe verplichtingen aangaande lokale verwarmings- en koelingsplannen hebben een impact op lokale besturen. Deze verplichting is conform artikel 25, lid 6 van richtlijn (EU) 2023/1791 minstens van toepassing op gemeenten met meer dan 45.000 inwoners.

Momenteel vallen er 19 Vlaamse gemeenten met meer dan 45.000 inwoners onder deze nieuwe verplichting. Voor acht van deze gemeenten werd er een lokaal warmteplan toegevoegd aan de Inspiratiekaart Warmtezonerings. De opgestelde plannen zijn echter inhoudelijk sterk verschillend en voldoen niet aan de eisen die richtlijn (EU) 2023/1791 oplegt. De gemeenten zullen een lokaal verwarmings- en koelingsplan moeten opmaken dat voldoet aan de eisen die de richtlijn oplegt. De Vlaamse Regering bepaalt de datum waarop het eerste verwarmings- en koelingsplan uiterlijk moet worden opgemaakt en goedgekeurd. Het plan moet vervolgens om de vijf jaar worden geëvalueerd en aangepast.

De inhoudelijke vereisten van het lokaal verwarmings- en koelingsplan worden overgenomen uit de richtlijn, en kunnen door de Vlaamse Regering verder worden geconcretiseerd. Om te voldoen aan de vereisten, moeten de gemeenten onder meer:

- data verzamelen en in kaart brengen over het potentieel om de energie-efficiëntie in de gemeente te verhogen door het inzetten van lage temperatuur stadsverwarming, het gebruik van warmte uit hoogrenderende warmtekrachtkoppelingen, door terugwinning van restwarmte en door het gebruik van hernieuwbare energie in verwarming en koeling;
- een strategie ontwikkelen met maatregelen voor het gebruik van dit geïdentificeerd potentieel. De doelstellingen van deze strategie moeten in overeenstemming zijn met klimaatneutraliteit. Er wordt hierbij rekening gehouden met de bestaande energie-infrastructuur. De huidige verwarmings- en koelingssystemen van het bestaande gebouwenpark worden geanalyseerd. De strategie bevat een aanpak voor de slechtst presterende gebouwen in de regio, en houdt rekening met de behoeften van kwetsbare huishoudens. Inefficiënte verwarmings- en koelingssystemen in publieke gebouwen worden vervangen door fossielvrije alternatieven;
- beschrijven hoe de implementatie van deze maatregelen zal worden opgevolgd en worden gefinancierd. De financiering maakt het mogelijk voor huishoudens om over te schakelen naar hernieuwbare verwarming en koeling;
- het energie-efficiëntie-eerstbeginsel volgen bij het opstellen van de plannen;
- de rol van energiegemeenschappen en consument gedragen initiatieven bij het uitvoeren van lokale verwarmings- en koelingsprojecten beschrijven.

De plannen moeten conform de richtlijn worden voorbereid met medewerking van alle betrokken regionale of lokale belanghebbenden en met participatie van het grote publiek. De gemeenten moeten dus ook voorzien in de juiste procedures bij het opstellen van de plannen, waarbij de belanghebbenden de mogelijkheid wordt geboden om te participeren.

Er moet voorafgaand aan het opstellen en goedkeuren van het lokaal verwarmings- en koelingsplan een ontwerp-lokaal verwarmings- en koelingsplan ter beoordeling aan een door de Vlaamse Regering bepaalde beoordelende instantie worden voorgelegd. De Vlaamse Regering kan daarbij nadere voorwaarden bepalen waarin de beoordeling moet voldoen.

Artikel 25

Artikel 11 lid 1 van de richtlijn (EU) 2023/179 voorziet dat lidstaten aan ondernemingen met een gemiddeld jaarlijks energieverbruik van meer dan 85 TJ de verplichting moeten opleggen een energiebeheersysteem in te voeren. Omwille van deze nieuwe verplichting wordt er in artikel 7.7.2 Energiedecreet in een rechtsgrond voorzien op basis waarvan de Vlaamse Regering ondernemingen kan verplichten een energiebeheersysteem in te voeren.

Om de kwaliteit van een energiebeheersysteem te garanderen wordt de bevoegdheid aan de Vlaamse Regering gegeven om een instantie aan te duiden die de energiebeheersystemen certificeert. Ook wordt er in paragraaf 6 een tweede lid toegevoegd die de Vlaamse Regering de rechtsgrond geeft om de normen en voorwaarden van een energiebeheersysteem te bepalen.

Artikel 11 lid 2, alinea 5 van de richtlijn (EU) 2023/179 voorziet dat lidstaten aan ondernemingen die een energieaudit uitvoeren zoals bedoeld in deze richtlijn de verplichting moeten opleggen om de actieplannen en het uitvoeringspercentage van de aanbevelingen uit de energieaudit in het jaarverslag van de onderneming op te nemen en publiek te maken. De toevoeging van de woorden „, de rapportering” in paragraaf 6 voorziet in een rechtsgrond voor de Vlaamse Regering om een dergelijke verplichting op te leggen.

Artikel 26 – 27

Via het decreet van 19 april 2024 werd een rapporteringsverplichting voor datacentra in het Energiedecreet ingeschreven. Dit betrof een nieuw artikel 7.8.1 dat deel uitmaakt van een nieuw hoofdstuk VIII binnen titel VII.

Via het decreet van 17 mei 2024¹⁵ werd echter een ander hoofdstuk VIII – met betrekking tot – in titel VII ingevoegd, bestaande uit een artikel 7.8.1 tot en met 7.8.3. Hierdoor zijn er thans twee hoofdstukken VIII en twee artikel 7.8.1 in het Energiedecreet ingevoegd. Er wordt voorgesteld om het bij decreet van 19 april 2024 ingevoegde hoofdstuk VIII en artikel 7.8.1 te vernummeren tot hoofdstuk VIII/1 en artikel 7.8/1.1. Er wordt gekozen om deze eerder ingevoerde bepalingen te vernummeren doordat dat enerzijds slechts één artikel betreft, en anderzijds er – in tegenstelling tot de bij het voormelde decreet van 17 mei 2024 ingevoerde bepalingen – dan ook geen noodzaak is om ook kruisverwijzingen te vernummeren.

Artikel 28

¹⁵ Decreet van 17 mei 2024 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, de wet van 24 december 1970 betreffende de te nemen veiligheidsmaatregelen bij de oprichting en bij de exploitatie van gasdistributie-installaties, het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat betreft netbeheer en energie-efficiëntie, *BS* 3 juni 2024.

Via het decreet van 19 april 2024¹⁶ werd in het Vlaamse Gewest artikel 12 van richtlijn (EU) 2023/1791 omgezet. Artikel 12 voorziet immers in een door de lidstaten om te zetten Europese rapporteringsverplichting voor de datacentra als bedoeld in bijlage A, punt 2.6.3.1.16, van verordening (EG) nr. 1099/2008.

De Europese Commissie heeft ondertussen in uitvoering van artikel 33, lid 3 van de voormelde richtlijn een uitgebreide gedelegeerde verordening¹⁷ genomen waarbij ze meer detaillistisch bijkomende gegevens opvraagt. Deze gegevens waren niet opgenomen in het voorstel van decreet¹⁸ dat uiteindelijk het voormelde decreet van 19 april 2024 is geworden. De gedelegeerde verordening werd immers pas in het Publicatieblad bekendgemaakt nadat het voormelde decreet al was aangenomen door het Vlaamse Parlement. Er wordt thans voorgesteld om ook die gegevens decretaal te verankeren.

Conform artikel 12, lid 3 van de voormelde richtlijn zet de Europese Commissie een Europese databank over datacentra op die de meegedeelde informatie bevat van de door de aan deze verplichtingen gebonden datacentra. De Europese databank is openbaar beschikbaar op geaggregeerd niveau. Het voormelde decreet van 19 april 2024 stelde in dit kader dat de gegevens eerst aan de Vlaamse overheid dienen te worden bezorgd die dan vervolgens de gegevens aan de Europese Commissie overmaakt. Er wordt thans voorgesteld dat door die rapporteringsplichtigen die gegevens - met behoud van het recht op toegang voor de diensten van de Vlaamse overheid - rechtstreeks aan die Europese databank worden bezorgd en niet langer eerst dienen te transitteren via de Vlaamse overheid.

Tot slot: in de databank voor energiegebruik en energieproductie uit artikel 12.5.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 worden allerlei gegevens opgenomen. Er wordt decretaal verankerd dat voor de unieke identificatie van de betrokken gebouweigenaars, huurders en houders van een zakelijk recht in de databank voor energiegebruik en productie en voor de identificatie van de andere personen op wie in het kader van deze databank verplichtingen rusten, de identificatiegegevens waaronder de naam en het adres kan opgevraagd en verwerkt worden. Ondanks het feit dat dit een uitvoering is van een Europese verplichting kan niet worden ontkend dat er hierdoor potentieel ook persoonsgegevens worden verwerkt als de uitbater van zo een datacenter een natuurlijke persoon zou zijn. Deze verwerking van de persoonsgegevens in het kader van de rapporteringsverplichting en databank kan als rechtmatig beschouwd worden in de zin van artikel 6, lid 1, e) van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG): de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang. De verwerking is namelijk noodzakelijk voor het correct handhaven van de verplichtingen die opgenomen zijn in de databank en vallen bijgevolg onder dossierbeheer, maar de verwerking is ook noodzakelijk om te voldoen aan een Europese verplichting.

Artikel 29

Artikel 29, lid 4 van de richtlijn (EU) 2023/1791 stelt dat de lidstaten, waar dat technisch en economisch haalbaar is, het gebruik van energieprestatiecontracten voor renovaties van grote gebouwen die eigendom zijn van overheidsinstanties bevorderen en waarborgen. Voor renovaties van grote niet voor bewoning bestemde gebouwen met een totale bruikbare vloeroppervlakte van meer dan 750

¹⁶ Decreet van 19 april 2024 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat betreft het uniek loket voor de aanvraag, behandeling, verwerking en uitbetaling van gebouwpremies of premies voor energieopwekkingsinstallaties en tot instelling van een rapportageverplichting voor datacentra, BS 17 mei 2024.

¹⁷ Gedelegeerde verordening (EU) 2024/1364 van de Commissie van 14 maart 2024 betreffende de eerste fase van de vaststelling van een gemeenschappelijke beoordelingsregeling van de Unie voor datacentra, PB.L. 17 mei 2024.

¹⁸ Parl. St. Vlaams Parlement (2023-2024), St. 1958.

m² zorgen de lidstaten ervoor dat overheidsinstanties nagaan of het gebruik van energieprestatiecontracten en andere op prestaties gebaseerde energiediensten haalbaar is. Wat dit laatste betreft wordt voorgesteld om dit te koppelen aan het toepassingsgebied van de verplichting uit artikel 7.8.2, die op zijn beurt de omzetting is van artikel 6 van de voormelde richtlijn. Er wordt in dit kader aan de Vlaamse Regering een delegatie verstrekt om te bepalen onder welke voorwaarden het voormelde gebruik haalbaar wordt geacht.

Artikel 30 - 31

Met deze artikelen wordt een rechtsgrond gecreëerd voor de Vlaamse Regering om verplichtingen op te leggen aan overheden om, bij de aankoop van gebouwen of bij de huur van gebouwen, enkel gebouwen met bepaalde minimale energieprestaties te kopen en/of huren. Deze verplichting wordt ingevoerd zowel voor aanbestedende overheden (in de klassieke sectoren) als aanbestedende entiteiten (in de speciale sectoren), nu de Richtlijn deze verplichting oplegt aan beiden.

De Richtlijn voorziet zelf in verschillende uitzonderingen voor deze verplichting (zie artikel 7.1 en 7.2 EED, maar ook Bijlage IV, punt f)); deze uitzonderingsgronden worden uitdrukkelijk ingeschreven op niveau van het Energiedecreet. Zo zal de Vlaamse Regering verplicht in deze uitzonderingen moeten voorzien bij het invoeren van de concrete verplichting op niveau van het Besluit van de Vlaamse Regering.

Artikel 32 - 33

Artikel 26, lid 4 van richtlijn (EU) 2023/1791 legt eisen op met betrekking tot nieuwe en ingrijpend te renoveren systemen voor stadsverwarming- en koeling. Voorgesteld wordt om een rechtsgrond te voorzien voor de Vlaamse Regering om de eisen waaraan nieuwe of ingrijpend te renoveren systemen voor stadsverwarming- of koeling moeten voldoen te bepalen. Deze eisen moeten in ieder geval gebaseerd zijn op het bepaalde in artikel 26, lid 1, 2 en 4 van richtlijn (EU) 2023/1791 en kunnen betrekking hebben op de bronnen die door het systeem voor stadsverwarming- of koeling worden gebruikt en/of de duurzaamheidsprestaties die gebaseerd zijn op de hoeveelheid broeikasgassen die het systeem voor stadsverwarming of -koeling uitstoot per eenheid aan de afnemers geleverde warmte of koude. De Vlaamse Regering bepaalt daarbij ook wie verantwoordelijk is voor het naleven van de eisen.

Artikel 34 – 35

Er wordt een nieuw hoofdstuk, hoofdstuk XI 'het energie-efficiëntie-eerstbeginsel', toegevoegd aan afdeling VII van het Energiedecreet.

Dit artikel 35 voegt een nieuw artikel 7.11.1 toe aan het Energiedecreet. Paragraaf 1 voorziet in een rechtsgrond op basis waarvan de Vlaamse Regering regelgeving kan invoeren ter uitvoering van artikel 3 van de richtlijn (EU) 2023/1791.

Paragraaf 1 voorziet in een omzetting van artikel 3, lid 1 van de richtlijn (EU) 2023/1791. Deze Europese bepaling bepaalt dat de lidstaten moeten waarborgen dat energie-efficiëntieoplossingen, waaronder middelen aan de vraagzijde en flexibiliteit, moeten worden beoordeeld in het geval van beleidsbeslissingen, planningsbeslissingen en belangrijke investeringsbeslissingen die worden genomen met betrekking tot energiesystemen of in sectoren die een impact hebben op het energieverbruik.

De rechtsgrond in paragraaf 1 geeft de Vlaamse Regering een bevoegdheid om specifiek voor het afgelijnde toepassingsgebied de verplichting op te leggen om een beoordeling van energie-efficiëntieoplossingen, waaronder middelen aan de vraagzijde en flexibiliteit, uit te voeren. Deze rechtsgrond laat de reeds bestaande andere rechtsgronden, zoals bijvoorbeeld artikel 7.7.2 van het Energiedecreet, onverlet en is hierop een aanvulling.

Hierbij wordt de terminologie ('belangrijke investeringsbeslissing') overgenomen uit de voornoemde richtlijn. De drempelbedragen en betrokken sectoren worden tevens overgenomen uit de voornoemde richtlijn voor de afbakening van het toepassingsgebied van de rechtsgrond.

Belangrijk ter correcte omzetting van de richtlijn is dat er een rechtsgrond wordt voorzien om verplichtingen te kunnen opleggen aan actoren in zowel de publieke als de private sector die vallen onder het toepassingsgebied van paragraaf 1. Om deze reden wordt de rechtsgrond geformuleerd als de mogelijkheid om een verplichting op te leggen aan ondernemingen, niet-commerciële instellingen en publiekrechtelijke rechtspersonen.

Paragraaf 2 bepaalt dat de beoordeling van energie-efficiëntieoplossingen in de gevallen onder het toepassingsgebied van paragraaf 1, rekening moet houden met het energie-efficiëntie-eerstbeginsel. Deze passage wordt ingevoerd ter verdere omzetting van artikel 3, lid 1 van de richtlijn (EU) 2023/1791.

Paragraaf 3 bevat een delegatie aan de Vlaamse Regering om de berekeningsmethode te bepalen op basis waarvan moet worden berekend of een bepaalde beslissing de drempelwaarde overschrijdt.

Paragraaf 4 geeft de Vlaamse Regering uitdrukkelijk de bevoegdheid om uitzonderingen vast te stellen voor de verplichting om het energy efficiency first-principe toe te passen. Bovendien geeft het de Vlaamse Regering de mogelijkheid om een aantal maatregelen te kwalificeren als 'gelijkwaardig' aan de beoordeling in het kader van EE1st. Zo wordt vermeden dat ondernemingen en rechtspersonen die reeds maatregelen namen in het kader van energie-efficiëntie (bv. uitvoeren van energie-audits, implementeren van een energimanagementsysteem) opnieuw hetzelfde onderzoek zouden moeten uitvoeren.

Paragraaf 5 bepaalt tot slot expliciet dat de conclusies van de alternatieventoets niet bindend is voor de onderneming of rechtspersoon in kwestie.

Artikel 36

Dit artikel voorziet een rechtsgrond voor de implementatie van het energy-efficiency first-principe voor wat betreft de planningsbeslissingen en beleidsbeslissingen. De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om verplichtingen op te leggen aan de Vlaamse overheid, provincies en gemeenten in dit verband.

Artikel 5.6 van de nieuwe EED bepaalt ook dat Lidstaten de nodige maatregelen moeten nemen zodat regionale en lokale overheden energie-efficiëntiemaatregelen nemen in hun langetermijnplanning. Deze bepaling houdt geen verplichting in voor lokale besturen om een langetermijnplan rond energie en klimaat op te maken, maar houdt in dat, als dergelijke langetermijnplan wordt opgemaakt, er bijzondere maatregelen moeten worden getroffen inzake energie-efficiëntie. Bovendien moet, bij het nemen van dergelijke maatregelen inzake energie-efficiëntie, rekening worden gehouden met gezinnen in energie-armoede en kwetsbare groepen.

De EED voorziet ook in de verplichte opmaak van lokale warmte- en koelingsplannen voor bepaalde lokale besturen. Bij de opmaak van deze plannen moet rekening worden gehouden met het energie-efficiëntie eerst-beginsel, zodat deze plannen per definitie conform artikel 5.6 van de EED zijn.

Met voorliggend artikel wordt een rechtsgrond gecreëerd voor de Vlaamse Regering om, in het kader van reeds bestaande instrumenten voor langetermijnplanning, verplichtingen op te leggen om maatregelen te nemen inzake energie-efficiëntie. Er dient te worden benadrukt dat deze bepaling, op zichzelf, geen verplichting creëert voor lokale besturen om een langetermijnplan energie en klimaat op te maken. Lokale besturen behouden, met uitzondering van die specifieke plannen die door het Europees recht verplicht worden gesteld (bv. lokale warmte- en

koelingsplannen), de volledige vrijheid om al dan niet een dergelijk plan op te maken. Maken lokale besturen een dergelijk plan op, dan kan de Vlaamse Regering verplichten dat bepaalde maatregelen inzake energie-efficiëntie worden genomen.

Artikel 37 – 38

Artikel 31 van de nieuwe EED bevat, zoals eerder aangegeven, regels rond het gebruik van conversiefactoren en het gebruik van primaire energiefactoren (waarbij finale energiebesparingen kunnen worden omgezet in primaire energiebesparing en vice versa). België hanteert bijvoorbeeld een PEF elektriciteit van 2,5; deze werd berekend aan de hand van één van de door de Europese Commissie naar voor geschoven methodologieën. Vlaamse regelgeving is vandaag al in overeenstemming met dit artikel¹⁹.

Door de veranderende elektriciteitsmix (o.a. door de sluiting van verschillende Belgische kerncentrales in 2024 en 2025 en de toename van hernieuwbare energie) zal de berekende PEF elektriciteit echter steeds verder afwijken van de huidig gehanteerde factor 2,5. Daarom wordt, met voorliggend voorontwerp van decreet, een expliciete decretale basis ingeschreven voor de Vlaamse Regering om de conversiefactoren en primaire energiefactoren vast te leggen over alle sectoren heen (gebouwen etc.). Deze factoren zullen daarbij uiteraard in overeenstemming moeten zijn met de Europese regelgeving.

Artikel 40 – 41

Er wordt voorzien in een sanctiebepaling met betrekking tot de verplichtingen voor gemeenten inzake lokale verwarmings- en koelingsplannen. Conform artikel 32 van richtlijn (EU) 2023/1791 zijn lidstaten immers verplicht sancties te bepalen op inbreuken op krachtens de richtlijn vastgestelde nationale bepalingen. Daarom wordt in artikel 13.4.18 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 voorzien dat het VEKA een administratieve geldboete kan opleggen aan gemeenten die hun verplichtingen niet nakomen. Er wordt appreciatiebevoegdheid aan het VEKA gelaten voor het bepalen van de opportuniteit van het opleggen van een administratieve geldboete en de hoogte ervan, die niet lager is dan 1.000 euro, en niet hoger dan 200.000 euro.

Het VEKA kan, na het opleggen van een administratieve geldboete, ook een nieuwe termijn vastleggen waarin de verplichtingen moeten worden nageleefd. Als de gemeente in gebreke blijft bij het verstrijken van de termijn, kan het VEKA de gemeente een administratieve geldboete opleggen in de vorm van een dwangsom, die 100 euro bedraagt per kalenderdag per 10.000 inwoners van de gemeente dat de termijn wordt overschreden. Ook hier heeft het VEKA appreciatiebevoegdheid bij het opleggen van de boete.

Artikel 42 – 43

Artikel 32 van richtlijn (EU) 2023/1791 stelt dat de lidstaten bepalen welke sancties van toepassing zijn op inbreuken op krachtens deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen, en dat de lidstaten alle nodige maatregelen moeten nemen om de toepassing ervan te garanderen. De aldus vastgestelde sancties zijn doeltreffend, evenredig en afschrikkend. Deze bepaling is uiteraard ook van toepassing op de rapporteringsverplichting voor datacenters. De Vlaamse overheid moet zodoende effectief kunnen afdwingen, dat de eigenaars en exploitanten van datacenters daadwerkelijk rapporteren. Daarom wordt voorgesteld om het niet vervullen van de rapporteringsverplichting te sanctioneren via een door het VEKA op te leggen administratieve geldboete van 500 euro tot en met 10.000 euro. Op deze wijze kan het VEKA bij de vaststelling van de hoogte van de op te leggen administratieve geldboete bijvoorbeeld rekening houden met enerzijds de grootte van het in gebreke blijvende datacenter en anderzijds met recidivisten.

¹⁹ Zo bepaalt artikel 9.1.10 van het Energiebesluit bijvoorbeeld de primaire energiefactoren in het kader van EPB.

Artikel 44 - 45

In uitvoering van artikel 26, lid 4 van richtlijn (EU) 2023/1791 werd een rechtsgrond voorzien voor de Vlaamse Regering om eisen vast te leggen inzake nieuwe of ingrijpend te wijzigen systemen voor stadsverwarming- of koeling (zie artikel 30 en 31). Conform artikel 32 van de voormelde richtlijn, moeten er ook hier sanctiebepalingen worden voorzien. Voorgesteld wordt om het VEKA de mogelijkheid te geven een administratieve geldboete op te leggen. Het boetebedrag bedraagt 50.000 euro per MW bruto thermisch vermogen van het systeem voor stadsverwarming- of koeling, met een minimum van 5.000 euro en een maximum van 1.000.000 euro. Het maximumbedrag van de administratieve geldboete houdt rekening met de grootte van sommige systemen voor stadsverwarming- of koeling.

Daarbij kan het VEKA ook een nieuwe termijn vastleggen waarbinnen de betreffende eisen alsnog moeten worden nageleefd. Als het VEKA vaststelt dat bij het verstrijken van nieuwe termijn nog steeds niet aan de eisen is voldaan, kan het VEKA een administratieve geldboete in de vorm van een dwangsom opleggen. Die bedraagt 500 euro per MW bruto thermisch vermogen van het systeem voor stadsverwarming- of koeling per kalenderdag dat de termijn wordt overschreden.

Artikel 46 - 47

Artikel 32 van richtlijn (EU) 2023/1791 stelt dat de lidstaten bepalen welke sancties van toepassing zijn op inbreuken op krachtens deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen, en dat de lidstaten alle nodige maatregelen moeten nemen om de toepassing ervan te garanderen. De aldus vastgestelde sancties zijn doeltreffend, evenredig en afschrikkend. Deze bepaling is uiteraard ook van toepassing op de verplichting inzake de toepassing van het energie-efficiëntie-eerstprincipe. Daarom kunnen inbreuken op de verplichtingen met betrekking tot dat principe door het VEKA worden gesanctioneerd door middel van een administratieve geldboete. Deze boete mag niet minder dan 500 euro zijn en niet meer dan 50.000 euro. Deze minimale en maximale boetebedragen zijn proportioneel in het licht van de investeringsbedragen waarvoor de verplichting geldt (100 miljoen euro; 175 miljoen euro voor vervoersinfrastructuur).

Daarbij kan het VEKA ook een nieuwe termijn vastleggen waarbinnen de verplichting alsnog moet worden nageleefd. Als het VEKA vaststelt dat bij het verstrijken van nieuwe termijn nog steeds niet aan de verplichting is voldaan, kan het VEKA een administratieve geldboete in de vorm van een dwangsom opleggen. Die dwangsom mag niet minder dan 250 euro per kalenderdag bedragen, noch meer dan 25.000 euro per kalenderdag. Daarnaast is er een dubbel plafond voor de dwangsom: de dwangsom mag 1) nooit hoger zijn dan 1 miljoen euro; en 2) nooit hoger dan 3% van de jaarlijkse omzet van de overtreder in het Vlaamse Gewest. Zo wordt er gewaakt over het proportionele karakter van de dwangsom.

Artikel 48 - 50

Artikel 27 van de nieuwe EED voorziet verschillende nieuwe verplichtingen voor de regulerende instantie om, bij zijn werkzaamheden, rekening te houden met energie-efficiëntie. Daarom wordt het Decreet tot operationalisering van de Vlaamse Nutsregulator op verschillende punten gewijzigd om het decreet in overeenstemming te brengen met de nieuwe EED.

Artikel 51

Dit artikel regelt de inwerkingtreding van het voorontwerp.

Voor de artikelen rond 'beheerders van een centrale bron' kan de Vlaamse Regering een datum bepalen waarop deze bepalingen in werking treden. De voorgestelde artikelen hebben immers een grote impact op de huidige uitvoeringswetgeving in

het Energiebesluit. De Vlaamse Regering kan dan, in een nog aan te nemen uitvoeringsbesluit, het Energiebesluit in lijn brengen met dit voorontwerp en tegelijkertijd de artikelen in werking stellen. Zo wordt een ordelijke en coherente infasering van het nieuwe regime gegarandeerd.

Daarnaast betreft deze bepaling een overgangsbepaling waardoor de eigenaars en exploitanten van datacenters de eerste rapportage na de inwerkingtreding van dit decreet uiterlijk tegen 15 maart 2026 dient te geschieden. Deze rapportage heeft dan betrekking op de informatie voor de kalenderjaren 2023 en 2024.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd,

Melissa DEPRAETERE